

**Natuurwaardenonderzoek
ten behoeve van uitbreiding van
‘Camping De Quack’ te Hellevoetsluis**

**de Flora- en faunawet en
de Natuurbeschermingswet**

Natuurwaardenonderzoek ten behoeve van uitbreiding van 'Camping De Quack' te Hellevoetsluis - de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet

Opdrachtgever: Dhr. A. Martinus
Samenstelling: Margot van Dongen
Veldwerk: Margot van Dongen, Rob Haan

Uitbreiding van camping De Quack, de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. [Samenst.: van Dongen, M.]; [Foto's:]; Dordrecht: Strix/NWC

Trefw.: Natuurwaarden, Camping De Quack, Hellevoetssluis, Voornes Duin, Haringvliet, Natuurwetgeving, Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet.

ISBN: 9789078869474

W435

Niets uit deze uitgave mag worden openbaargemaakt, danwel verveelvoudigd, door middel van: druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, juli 2010

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Uitbreidingsplannen	11
4	Wettelijk kader	17
	4.1 <i>Algemeen</i>	17
	4.2 <i>De Flora- en faunawet</i>	17
	4.3 <i>Natuurbeschermingswet 1998</i>	19
5	Onderzoeksmethode	23
	5.1 <i>Algemeen</i>	23
	5.2 <i>Natuurwaardenonderzoek</i>	23
6	Beschermde natuurwaarden in het plangebied	25
	6.1 <i>Vleermuizen</i>	25
	6.2 <i>Grondgebonden zoogdieren</i>	25
	6.3 <i>Vogels</i>	25
	6.4 <i>Herpetofauna</i>	25
	6.5 <i>Vissen</i>	26
	6.6 <i>Ongewervelden</i>	26
	6.7 <i>Flora</i>	27
	6.8 <i>Kwalificerende soorten</i>	27
	6.9 <i>Kwalificerende habitattypen</i>	28
7	Toetsing Flora- en faunawet	29
	7.1 <i>Vleermuizen</i>	29
	7.2 <i>Grondgebonden zoogdieren</i>	29
	7.3 <i>Vogels</i>	29
	7.4 <i>Herpetofauna</i>	29
	7.5 <i>Vissen</i>	29
	7.6 <i>Ongewervelden</i>	29
	7.7 <i>Flora</i>	29
8	Toetsing Natuurbeschermingswet 1998	31
	8.1 <i>Waarde van het gebied voor kwalificerende soorten en habitats</i>	31
	8.2 <i>Storingsfactoren met betrekking tot geplande activiteiten</i>	31
	8.3 <i>Effecten op de kwalificerende soorten</i>	33
	8.4 <i>Effecten op de kwalificerende habitattypen</i>	35
	8.5 <i>Uitkomst van de oriëntatiefase</i>	35
9	Conclusie en aanbevelingen	37
	9.1 <i>Flora- en faunawet</i>	37
	9.2 <i>Natuurbeschermingswet 1998</i>	37
	9.2.1 <i>Verstorings- en verslechteringstoets</i>	37
	9.2.2 <i>Samenvattende conclusie</i>	38

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Bijlage 2: Natura 2000 gebied #100 - Voornes Duin

Bijlage 3: Natura 2000 gebied #109 - Haringvliet

1 Inleiding

Camping De Quack te Hellevoetsluis heeft uitbreidingsplannen. In het kader van de voorgenomen uitbreiding heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) in 2005, in opdracht van Dekker Juridisch Planologisch Advies, een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat er geen wettelijke verplichtingen golden in het kader van de Flora- en faunawet (De Bruin, W172 'Uitbreiding camping De Quack', november 2005).

Dekker Juridisch Planologisch Advies heeft het NWC gevraagd te bekijken of actualisatie van het bovengenoemde natuurwaardenonderzoek nodig is met betrekking tot de Flora- en faunawet. Aangezien het uitbreidingsgebied van camping De Quack in de nabijheid ligt van 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' (en op grotere afstand 'Duinen Goeree & Kwade hoek'), gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszones (Natura 2000-gebieden), is bovendien gevraagd of er verplichtingen gelden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Deze rapportage bevat de methodiek en de resultaten van het natuurwaardenonderzoek, de effectenbeoordelingen en adviseert inzake wettelijke verplichtingen en maatregelen die genomen kunnen worden.

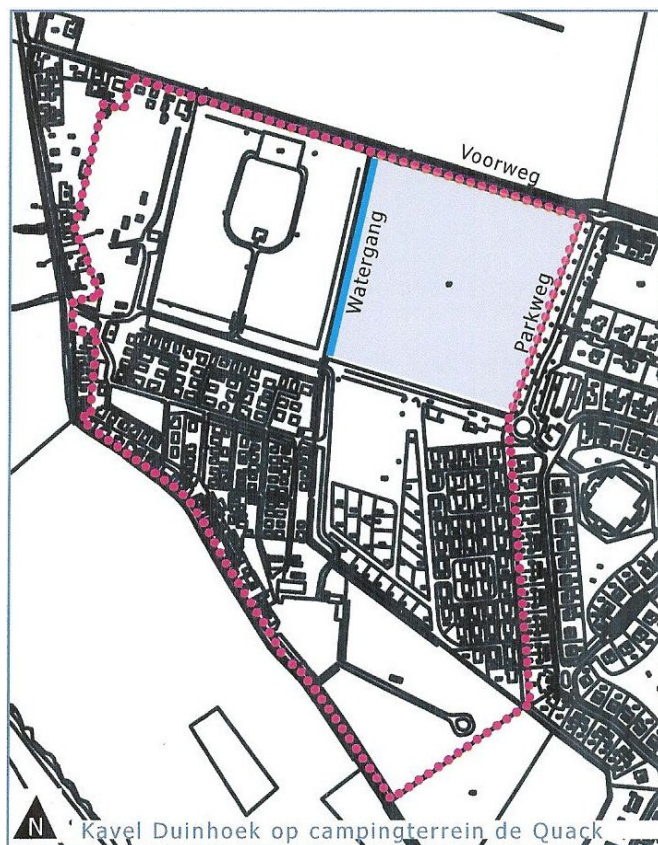
2 Gebiedsbeschrijving

Camping De Quack ligt aan de Parkweg 2 in Hellevoetssluis, provincie Zuid-Holland, en maakt onderdeel uit van de Quackpolder. Het uitbreidingsgebied (project Duinhoek) betreft een voormalig akkerperceel (Land van 't Mannetje) dat uit (in 2005 ingezaaid) grasland bestaat en momenteel braak ligt. Het gebied wordt aan de noord-, oost- en westkant begrensd door sloten. Ten noorden van het gebied ligt de Voorweg, aan de oostzijde ligt de Parkweg, aan de westzijde bevindt zich de bestaande camping en aan de zuidzijde ligt één van de toegangswegen van de camping (zie figuur 1). In opdracht van het recreatieschap Voorne Putten Rozenburg zal het agrarisch land ten noorden van de Voorweg worden herontwikkeld tot natuur- en recreatiegebied (project 'De Quackpolder').

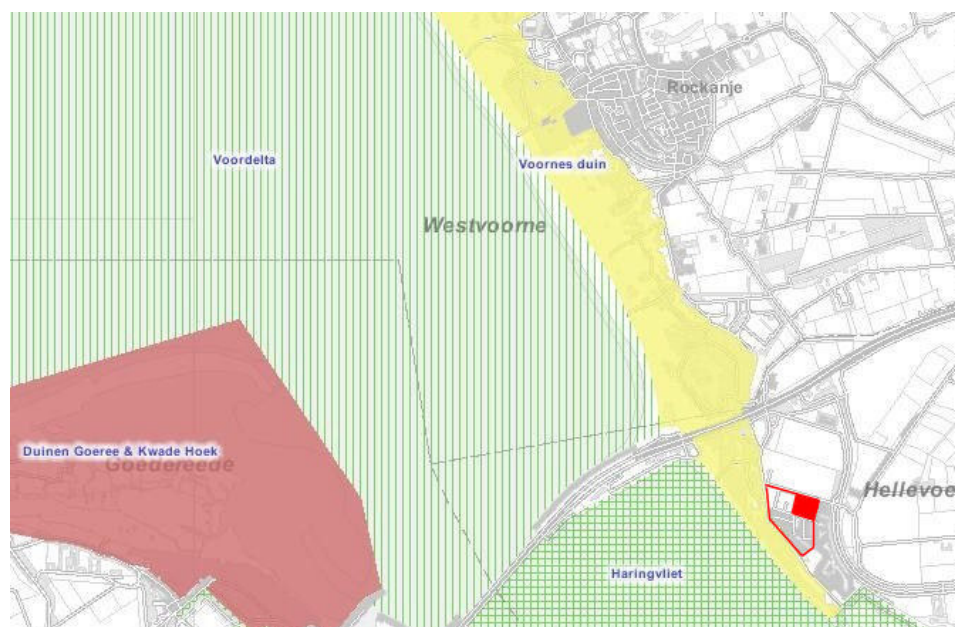
De ondergrond van het uitbreidingsgebied bestaat tot 2.00m beneden maaiveld uit (lichte) klei, of uiterst zandige bodem. Tussen 2.00m en 3.00m beneden maaiveld is een veenpakket aanwezig. Het oppervlaktewater van de gehele Quackpolder, waar de uitbreidingslocatie onderdeel van uitmaakt, wordt kunstmatig op agrarisch peil gehouden. Het gebied wordt door regenwater en een beetje kwelwater vanuit de duinen gevoed. In tijden van droogte wordt polderwater ingelaten.

De Speciale Beschermingszones 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' liggen op ongeveer 300 respectievelijk 500 meter ten westen van het plangebied. Op 3 km ten westen van het plangebied ligt de Speciale Beschermingszone 'Duinen Goeree & Kwade hoek' (zie figuur 2).

Amersfoortcoördinaten: 065.591 - 428.627

Figuur 1. Plattegrond van camping De Quack (rood omlijnd) met rechtsboven kavel Duinhoek (grijs vlak)

Figuur 2. Ligging van camping De Quack (rood omlijnd) en de uitbreidingslocatie project Duinhoek (rood vlak), nabij de Speciale Beschermingszones 'Voornes Duin' (geel) en 'Haringvliet' (groengeruit) en het verder gelegen 'Duinen Goeree & Kwade Hoek' (roze).

3 Uitbreidingsplannen

Huidige situatie

Camping De Quack is een rustige camping met 462 grote standplaatsen (zie figuur 1+3 voor een plattegrond van de camping). Aan de westkant van de camping is een campingoversteek die, via de Duinweg, toegang verleent tot het Haringvlietstrand. In overleg met Natuurmonumenten is besloten dat deze toegang vanuit de camping gebruikt mag worden. Het Noordzeestrand wordt benaderd via de Duinweg en het tunneltje onder de N57. Aan de noordkant van de Voorweg wordt een bos gerealiseerd, het Voorweg Noordbos, dat in de toekomst zal fungeren als buffer voor het Voornes Duin. De procedure hiervoor is reeds opgestart en het bos zal voor 2014 worden gerealiseerd. Betreding van het gehele duingebied is niet toegestaan en is bovendien niet mogelijk.

In de periode van 1 november tot 1 april is de camping dicht. Gedurende twee maanden in het hoogseizoen is er een activiteitenteam dat de kinderen vermaakt. Twaalf maal per jaar kunnen er evenementen plaatsvinden, zoals een circus zonder dieren en een jeugdevenement met springkussens e.d. voor kinderen tot circa 12 jaar. Op de huidige camping is een kampeervereniging met bingoactiviteiten en een dansavond. Deze vereniging zal echter ophouden te bestaan bij de nieuwe ontwikkeling. Er vinden geen pop- of discoactiviteiten plaats en in het verblijfsreglement van de camping is bepaald dat er tussen 23.00u en 7.00u rust dient te zijn op het terrein. Er zijn geen grote lichtmasten en geluidsinstallaties aanwezig.

Tot voorkort lagen de voorzieningen van de camping (zoals de ingang, receptie, kantine en recreatieruimte) deels aan de westrand van de camping; ook wel 'zone Duinweg' genoemd. De entree, een tweede toegangspoort van de camping en bovengenoemde voorzieningen zijn reeds verplaatst naar de oostzijde van de camping. Bovendien is een groot aantal gebouwen van slechte kwaliteit gesaneerd. De betreffende gebouwen worden niet meer teruggebouwd. In de huidige en nieuwe situatie wordt de Duinweg alleen nog gebruikt als wandel- en fietsroute en voor bestemmingsverkeer. De verkeersluwe zone Duinweg fungeert zo als brede bufferzone tussen camping De Quack en het Voornes Duin, wat de rust in het duingebied ten goede komt.

Toekomstige situatie

Door middel van het herontwikkelingsproject 'Duinhoek' wil Camping De Quack een kwaliteitsverbetering realiseren. In figuur 3 is het schetsontwerp van project Duinhoek te vinden. Binnen de planvorming wordt met verschillende studiemodellen gewerkt, dus de precieze invulling van de kavel ligt momenteel nog niet vast. Alle studiemodellen (model 'Hoven', 'Landgoed' en 'Bastion') voldoen ech-

ter aan dezelfde algemene uitgangspunten en variëren niet in die mate dat het de resultaten van het voorliggende natuurwaardenonderzoek beïnvloedt.

Binnen project Duinhoek zijn op de kavel aan de noordzijde van het campingterrein (Land van 't Mannetje) nieuwe voorzieningen gepland: Recreatieruimten, een Health & Wellness complex, hotelstudio's, een campingwinkel, een fastfoodvoorziening, recreatieve voorzieningen (zoals een kidsplayground), sportieve recreatie (zoals indoorgolf en bowlingbanen) en overige campingvoorzieningen (zoals receptie en kantoren). Daarnaast zullen er 330 parkeerplaatsen worden aangelegd. In onderstaande tabel is een overzicht te vinden van de nieuwe voorzieningen met de geplande oppervlakte en het geschatte aantal bezoekers per dag.

Tabel. Oppervlakte en het geschatte aantal bezoekers per dag van de nieuwe voorzieningen van project Duinhoek.

Voorziening	Oppervlakte (m ²)	Bezoekersaantal
Receptie en overige diensten	200	intern camping
Indoorgolf	100	75 bezoekers/dag
Campingwinkel en opslag	300	intern camping
Recreatiezaal	600	intern camping
Fastfood restaurant	450	intern camping
Bowling	400	75 bezoekers/dag
Kidsplayground	640	200 bezoekers/dag
Wellness	1500	300 bezoekers/dag
Beauty	1000	100 bezoekers/dag
Fitness	700	100 bezoekers/dag
Aparthotel	4505	58 appartementen

Parkeerplaatsen op eigen terrein: 330 stuks

Om een groter wateroppervlak te realiseren (uitgangspunt hierbij is 10% van de kavelgrootte) zal de bestaande waterpartij aan de kant van de Voorweg worden verbreed. Langs de gehele zuidzijde van deze watergang en langs de watergang aan de westzijde van de kavel zullen natuurvriendelijke oevers worden gerealiseerd (plas-drasbermen). Hiermee ontstaat meer dan 300 strekkende meter aan oeverzone, die veel gradiëntrijker is dan in de huidige situatie (steile oevers zonder plasberm).

Tijdens de bouwphase van de nieuwe voorzieningen zal bemaling van de bouwput zich beperken tot het bemalen van oppervlaktewater.

Verwacht wordt dat eind 2010 het RO traject en de procedure betreffende de bouwvergunning doorlopen zijn. Uiterlijk medio 2011 zullen de bouwkundige werkzaamheden aanvangen. De fundering zal samengesteld worden uit betonbalken en betonpalen (lengte van ca. 20 m1), zoals gebruikelijk in de gemeente Hellevoetssluis, en zullen met een normale heistelling kunnen worden aange-

bracht. Ook het grondwerk zal plaatsvinden met normaal (dus geen bijzonder) materieel.

Momenteel heeft de camping 462 standplaatsen waar gemiddeld 2,5 personen verblijven. De huidige bezetting van de camping is gemiddeld 57.750 personen gedurende de periode 1 april tot 31 oktober ($462 \times 50 \text{ dagen} \times 2,5 \text{ personen}$). De camping zal worden uitgebreid met 58 appartementen, waar gemiddeld 3 personen per appartement in zullen verblijven. Na de geplande uitbreiding wordt de jaarlijkse extra bezetting van de camping gedurende de periode 1 april tot 31 oktober geschat op gemiddeld 8.700 personen ($58 \times 50 \text{ dagen} \times 3 \text{ personen}$). Dit houdt in dat het aantal bezoekers met ongeveer 15% toeneemt, ofwel ongeveer 174 personen per dag extra. De gemiddelde dagbesteding van de campingbezoeker gedurende 24 uur wordt geschat op: 18 uur camping; 3 uur strand; 1 uur regio; 2 uur Hellevoetsluis. Totaal zal er dus 174 uur per dag bijkomen wat betreft bezoek aan de regio. Bij een 12-urige dag komt dit neer op ongeveer 15 personen extra per uur.

Verkeersgeneratie, luchtkwaliteit en wegverkeerslawaaï

Wat betreft het effect van de geplande uitbreiding van camping De Quack op verkeersgeneratie, luchtkwaliteit en wegverkeerslawaaï heeft Goudappel Coffeng (maart 2010) een document opgesteld. De conclusies die hieruit naar voren komen, zijn de volgende:

Verkeersgeneratie

De geplande nieuwe voorzieningen in het plangebied leiden gezamenlijk tot 851 autoritten per etmaal op een weekdag en 744 autoritten per etmaal op een werkdag. In het totaal brengt dit het aantal autoritten per etmaal voor een weekdag op 1.227 en voor een werkdag op 1.165. Alle ritten over het gehele jaar zijn verdeeld over 52 weken. Er is in deze berekening dus geen rekening gehouden met een eventuele piek in de zomerperiode.

In 2020, zonder uitbreiding van de camping, bedraagt de belasting van de Parkweg circa 850 mvt/etmaal, op de N497 zijn dit 5.400 mvt/etmaal. De inrichting van zowel de Parkweg als de N497 past goed bij deze verkeersintensiteiten.

Inclusief de uitbreiding van de camping neemt de intensiteit op de Parkweg toe tot circa 1.740 mvt/etmaal. Op de N497 bedraagt de intensiteiten in deze situatie circa 6.600 mvt/etmaal. Dit heeft geen gevolgen voor de inrichting van de weg, aangezien de intensiteiten binnen de maxima voor een erftoegangsweg (Parkweg) en een gebiedsontsluitingsweg (N497) blijven.

De huidige vormgeving van de voorrangskruising Parkweg — N497 kan blijven gehandhaafd. De langste wachttijden doen zich voor op de Parkweg, met een maximum van 7 seconden. Dit is acceptabel.

Luchtkwaliteit

De uitbreiding van de camping zorgt niet voor normoverschrijdingen van de maatgevende stoffen fijn stof (PM10) en stikstofdioxide (NO2). Vanuit luchtkwaliteit zijn er dus geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Wegverkeerslawaaï

De uitbreiding van camping De Quack heeft tot gevolg dat langs de Parkweg de geluidsbelasting in 2020 toeneemt van 46 tot 49 dB(A). De voorkeursgrenswaarde ligt op 50 dB(A) en daar voldoet de geluidsbelasting aan. Langs de N497 neemt in de toekomstige situatie de geluidsbelasting toe met 2 dB(A) naar 53 dB(A). Enerzijds is hier sprake van meer verkeer dan op de Parkweg, anderzijds staan de woningen aanzienlijk verder van de wegas.

Bodemverontreiniging

Verkennd bodemonderzoek van RSK-EMN Ridderkerk (2009) wijst uit dat er in het plangebied geen verontreinigingen aanwezig zijn, die de ontwikkelingsplannen in de weg zouden kunnen staan.

Figuur 3. Plattegrond van camping De Quack met een schets van uitbreidingslocatie Duinhoek (rood omlijnd). Dit ontwerp is slechts een studiemodel, de precieze invulling van de kavel zal later worden vastgelegd.

4 Wettelijk kader

4.1 Algemeen

Het natuurwaardenonderzoek ten behoeve van de uitbreiding van camping De Quack wordt getoetst aan twee wetten; de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Bij de Flora- en faunawet wordt gekeken wat de gevolgen voor beschermde soorten zijn. Bij de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gekeken wat de gevolgen zijn voor de instandhoudingsdoelen van kwalificerende soorten en habitattypen voor de speciale beschermingszones, in dit geval Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet'.

4.2 De Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten is beschermd middels de Flora- en faunawet (2002). De bepalingen van deze wet zijn van grote invloed op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden, enzovoort. Bij (ruimtelijke) ingrepen moet op basis van de Flora- en faunawet én in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Inventarisatie van wettelijk beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van het project of plangebied;
- Inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als in de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de plannen of ingreep;
- Een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen die middels de AMvB, artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen (voor betreffende soorten zie bijlage 1: Tabellen Flora- en faunawet):

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling voor deze soorten. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IVHRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)

En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:

- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en

- in sommige gevallen - een compensatieplan, noodzakelijk. Hierin staan de be-

vindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden de maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om er voor te zorgen dat de beschermde soorten in en in de omgeving van het betreffende gebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

4.3 *Natuurbeschermingswet 1998*

De, in 1998 voorgestelde en in 2005 van kracht geworden, hernieuwde Natuurbeschermingswet 1998 regelt ondermeer de bescherming van specifieke natuurwaarden in gebieden die in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen en/of aangemeld zijn als speciale beschermingszone (SBZ Natura 2000-gebieden). Voor de beschermde gebieden zijn (concept-) aanwijzingsbesluiten opgesteld. In deze aanwijzingsbesluiten staat beschreven wat de (natuurlijke) kenmerken van het betreffende gebied zijn en voor welke (natuurlijke) habitats en planten- en diersoorten het gebied aangewezen is. Voor deze kwalificerende waarden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld. (Voor de instandhoudingsdoelen SBZ Natura 2000-gebied 'Voornes Duin', zie bijlage 2).

Projecten, plannen en andere handelingen, die nadelige effecten op een Natura 2000-gebied kunnen hebben, zijn vergunningplichtig of moeten de goedkeuring, een "bestuurlijk oordeel", van het bevoegd gezag hebben (in veel gevallen zijn dit Gedeputeerde Staten en in andere gevallen is dit de minister van LNV). Of deze goedkeuring wordt gegeven, is afhankelijk van de uitkomst van de zogenaamde Habitattoets.

De Habitattoets bestaat uit twee onderdelen, namelijk;

1. de oriëntatiefase en het vooroverleg;
2. de vergunningverlening via een 'toets (kwaliteits)verslechtering en/of (significante) verstorend van soorten' of de vergunningverlening via een 'passende beoordeling' en toetsing aan de ADC-voorwaarden (zie verder onder 2b)

1: De oriëntatiefase

In deze fase wordt, door vaststelling van de kans op het optreden van significant nadelige effecten, bepaald hoe de verdere procedure doorlopen moet worden. Dit kan in deze fase op basis van bestaande informatie gedaan worden. Hiertoe kunnen de volgende vragen gevolgd worden:

- Is de activiteit te beschouwen als (nieuw) project of handeling?
- Wat zijn de mogelijke effecten van de activiteit en wat zijn daarvan de gevolgen voor het gebied, gelet op de instandhoudingsdoelen?
- Kunnen de gevolgen verstorend zijn voor soorten of tot een verslechtering van de kwaliteit van het (natuurlijke) habitat leiden?
- Kunnen de gevolgen significant nadelig zijn?

Uit deze vragen kunnen drie mogelijkheden volgen:

- Er is zeker geen nadelig effect (hetgeen betekent dat er geen vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998);
- er is sprake van een mogelijk negatief effect doch dit is naar verwachting geen significant nadelig effect. Hieruit volgt dat een vergunning nodig is. Men dient hiertoe een verslechterings- en verstoringstoets uit te voeren (onderdeel 2a);
- er is kans op het optreden van een significant nadelig effect. Ook in dit geval is een vergunning nodig. Hiertoe moet een passende beoordeling gemaakt worden (onderdeel 2b).

2a: De verslechterings- en verstoringstoets

Een verslechterings- en verstoringstoets heeft als functie na te gaan of er als gevolg van een project, handeling of plan, een kans bestaat dat er een verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten optreedt, danwel dat er zich verstorende effecten op soorten zullen voordoen. De verslechterings- en verstoringstoets dient ook om te bepalen of er een vergunning nodig is. Als er geen significant verstorende effecten optreden is er, gelet op de instandhoudingsdoelen, geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig.

Verstoring betreft soorten en is in tijd meestal beperkt. Belangrijke maatstaven voor verstoring zijn de intensiteit, de duur en de frequentie. Onder verslechtering wordt de fysische aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als van deze habitat in een bepaald gebied de oppervlakte afneemt, of wanneer het, in vergelijking tot de instandhoudingsdoelen, in dalende lijn gaat met de specifieke structuur en/of met de functies die het gebied heeft voor de met deze habitat geassocieerde typische soorten.

Bij een verslechterings- en verstoringstoets moet tevens direct cumulatief bekeken worden of er sprake is van significant negatieve gevolgen. De mate van verstoring en kwaliteitsverslechtering moet per geval, aan de hand van de instandhoudingsdoelen en de kwetsbaarheid van de natuurwaarden in het betreffende gebied, beoordeeld worden.

Als uit de verslechterings- en verstoringstoets volgt dat significant negatieve gevolgen niet (met zekerheid) zijn uit te sluiten, moet er een passende beoordeling opgesteld worden. Ook als uit de voorgaande stap blijkt dat er mogelijk significant nadelige effecten op zullen treden, is een passende beoordeling nodig (zie 2b).

2b: De passende beoordeling

Een 'passende beoordeling' is een rapport waarin (de zo exact mogelijke omvang van) de effecten, afzonderlijk of in combinatie met andere activiteiten, van een plan, project of handeling op een Natura 2000-gebied beschreven staan. Deze nadelige effecten worden in relatie tot de instandhoudingsdoelen bepaald.

Indien uit de passende beoordeling volgt dat er een kans bestaat dat significant nadelige gevolgen op zullen treden, moeten plannen getoetst worden aan de zogenaamde ADC-criteria;

1. zijn er geen Alternatieven?
2. is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
3. zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

Bij een passende beoordeling dienen ook alternatieve oplossingen of mitigerende maatregelen te worden onderzocht en meegenomen te worden in de toetsing. Als dan uit de passende beoordeling namelijk nog blijkt dat er geen zekerheid verkregen kan worden of de activiteiten de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantasten, moeten de ADC-voorwaarden getoetst worden en zijn alternatieven alsnog aan de orde. Overigens mogen, bij de beoordeling van alternatieven, economische belangen geen voorrang hebben op ecologische criteria. Dit betekent dat, als er een alternatief bestaat, de beoogde activiteit in principe niet door kan gaan.

5 Onderzoeksmethode

5.1 Algemeen

De opdracht betreft twee delen: A) het bepalen of actualisatie van het in 2005 uitgevoerde natuurwaardenonderzoek nodig is in het kader van de Flora- en faunawet en B) het bepalen van de gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van kwalificerende soorten en habitattypen in de SBZ 'Voornes Duin' (zie bijlage 2) en 'Haringvliet' (zie bijlage 3) in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van 'Duinen Goeree & Kwade hoek' en de aard van de geplande werkzaamheden kan worden uitgesloten dat dit Natura 2000-gebied hiervan nadelige effecten ondervindt; 'Duinen Goeree & Kwade hoek' wordt in deze rapportage dan ook buiten beschouwing gelaten.

5.2 Natuurwaardenonderzoek

Ten behoeve van de uitbreidingsplannen van camping De Quack is in 2005 een (veld)onderzoek uitgevoerd naar de volgende taxa:

- Vleermuizen
- Grondgebonden zoogdieren
- Vogels
- Herpetofauna
- Vissen
- Ongewervelden
- Flora

(De Bruin, W172 'Uitbreiding camping De Quack', november 2005).

Tijdens deze inventarisatie is het onderzoeksgebied onderzocht op waarnemingen en sporen van kwalificerende soorten en is aan de hand van biotoopkenmerken beoordeeld of het gebied geschikt is voor deze soorten. Daarnaast is met behulp van karakteristieke kenmerken gekeken of de kwalificerende habitattypen voorkomen op de uitbreidingslocatie. Tijdens de inventarisatie zijn belangrijke gegevens gekarteerd.

In november 2009 is een aanvullende inventarisatie in het plangebied uitgevoerd, waarbij is bepaald of actualisatie van het bovengenoemde natuurwaardenonderzoek nodig is met betrekking tot de Flora- en faunawet en in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Vleermuizen

Een vleermuisinventarisatie werd, tijdens de uitvliegtijd van vleermuizen (ongeveer een uur voor tot een uur na zonsondergang), uitgevoerd met behulp van zogenaamde batdetectors type Petterson D-100 en MINI-3.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is geïnventariseerd op (sporen van) grondgebonden zoogdieren en verblijfplaatsen hiervan.

Vogels

Het plangebied is geïnventariseerd op vogels. Hierbij is met name gelet op (vaste) verblijfplaatsen van vogels die jaarrond beschermd zijn.

Herpetofauna en vissen

De watergangen aan de rand van het plangebied zijn onderzocht op aquatische fauna. Hierbij is gebruikgemaakt van steeknetten van circa 65 bij 45 cm met een lange aluminiumsteel. De watergangen zijn afgevist door een grote haal met het net te maken. Daarbij is naast water en watervegetatie ook steeds een deel sediment meegeschept. Hoewel arbitrair, is geselecteerd op zoveel mogelijk verschillende vishabitats; brede, smalle, diepe, ondiepe delen, begroeide, minder begroeide oevers, harde, zachte, zandige, slibrijke bodems, stenige oevers en bodems et cetera. Naast de aquatische bemonstering is bovendien een landinventarisatie uitgevoerd naar reptielen en amfibieën die zich niet in het water bevinden.

Ongewervelden

Gezien verspreidingsgegevens en biotoopeisen van zwaarder beschermde ongewervelden werden soorten uit dit taxon in het plangebied niet verwacht.

Flora

Tijdens de inventarisaties is gekeken naar beschermde flora en habitats. Hierbij zijn de beschermde soorten zoveel mogelijk gekarteerd.

6 Beschermde natuurwaarden in het plangebied

6.1 Vleermuizen

Uit het natuurwaardenonderzoek van 2005 bleek dat het onderzoeksgebied niet van belang is voor vleermuizen. De Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) werd enkele malen aan de westrand van het gebied, waarschijnlijk jagend langs de boomtoppen, aangetroffen.

Aangezien het gebied ten opzichte van 2005 nauwelijks is veranderd en er geen structuren (zoals bomen en/of gebouwen) op de uitbreidingslocatie aanwezig zijn, wordt uitgebreider onderzoek naar vleermuizen niet nodig geacht.

6.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit het natuurwaardenonderzoek van 2005 kwam naar voren dat het plangebied slechts van marginaal belang is voor grondgebonden zoogdieren. Soorten die (mogelijk) in het plangebied aanwezig zijn, zijn: Mol (*Talpa europaea*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*), Egel (*Erinaceus europaeus*) en Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), allen soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Aangezien het gebied ten opzichte van 2005 nauwelijks is veranderd, wordt een uitgebreider onderzoek ten behoeve van grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk geacht.

6.3 Vogels

Uit het natuurwaardenonderzoek van 2005 bleek dat het gebied mogelijk gebruikt wordt als foerageergebied door enkele soorten meeuwen en kraaien. Als broedgebied heeft het nog geen waarde kunnen ontwikkelen. Er zijn zeker geen vaste verblijfplaatsen van vogels in het plangebied aanwezig.

Uit het aanvullend veldonderzoek in 2009 blijkt dat het gebied geen extra waarde heeft ontwikkeld voor broedvogels en dat er ook nu geen vaste verblijfplaatsen van vogels in het plangebied aanwezig zijn. Aanvullend onderzoek ten behoeve van vogels wordt niet noodzakelijk geacht.

6.4 Herpetofauna

In de omgeving van het onderzoeksgebied komen de Zandhagedis en Rugstreeppad voor. Tijdens het veldonderzoek van 2005 zijn deze zwaarder beschermde soorten echter niet aangetroffen.

Uit het veldonderzoek van 2005 blijkt dat de watergangen aan de rand van het plangebied (mogelijk) worden gebruikt als voortplantingswater door de volgende algemene soorten amfibieën:

- bastaardkikker *Pelophylax kl. esculentus*
- Meerkikker *Pelophylax ridibundus*
- Bruine kikker *Rana temporaria*
- Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*

De watergangen in het plangebied lijken niet geschikt voor de Poelkikker (*Pelophylax lessonae*). Het onderzoeksgebied is niet veranderd ten opzichte van de situatie gedurende het natuurwaardenonderzoek in 2005. Aanvullend onderzoek naar reptielen en amfibieën in het plangebied wordt niet noodzakelijk geacht.

6.5 Vissen

Tijdens de inventarisatie in 2005 zijn geen beschermde soorten vissen in het plangebied aangetroffen. Het gebied blijkt weinig waarde te bezitten voor dit taxon.

Aangezien de watergangen in het plangebied in 2009 niet zijn veranderd ten opzichte van de situatie gedurende het bovengenoemde natuurwaardenonderzoek, wordt een aanvullend onderzoek naar vissen in het plangebied niet noodzakelijk geacht.

6.6 Ongewervelden

Ten tijde van het natuurwaardenonderzoek van 2005 was de Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*), een soort van tabel 3 van de Flora- en faunawet, nog niet opgenomen in de tabellen van de Flora- en faunawet. De verspreiding van de Platte schijfhoren kan uit bovengenoemd natuurwaardenonderzoek dan ook niet bepaald worden.

Aangezien enkele watergangen in het plangebied aangetast zullen worden als gevolg van de geplande uitbreiding, en deze mogelijk geschikt zijn als leefgebied voor de Platte schijfhoren, heeft het NWC op 4 maart 2010 een aanvullend aquatisch onderzoek uitgevoerd, waarbij de functie van de watergangen in het plangebied voor de Platte schijfhoren alsnog in kaart is gebracht (zie ook §7.6). Er zijn geen platte schijfhorens, of andere zwaardere beschermde ongewervelden, aangetroffen.

6.7 Flora

Tijdens de inventarisatie van 2005 en het aanvullend veldbezoek in 2009 zijn er geen beschermde soorten vaatplanten in het plangebied aangetroffen. Aanvullend onderzoek naar vaatplanten in het plangebied is niet noodzakelijk.

6.8 Kwalificerende soorten

Geen van de aangewezen kwalificerende habitatsoorten en (broed)vogelsoorten van de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' komen in het plangebied voor.

Habitatsoorten

Noordse woelmuis (Voornes Duin en Haringvliet)

In duinvalleien komt de Noordse woelmuis meestal in wat ruigere vegetaties voor. In Voornes Duin is de Noordse woelmuis recent alleen aangetroffen in natte duinvalleien tussen Sipkesslag en Bootpad (tussen paal 6 en paal 7). In het 'Haringvliet' betreft het een grote populatie, zowel langs de oevers als op de eilanden. Eén van de kernopgaven van het 'Haringvliet' is het behoud van de geïsoleerde eilanden als leefgebied voor deze soort.

Gezien de verspreiding van de Noordse woelmuis in de omgeving en de aard van het gebied kan worden aangenomen dat het plangebied niet van belang is voor de Noordse woelmuis; aanvullend onderzoek naar deze soort wordt niet noodzakelijk geacht.

Nauwe korfslak (Voornes Duin)

De Nauwe korfslak komt voor in natte, kalkrijke weilanden en duinpannen in maritiem district. In 'Voornes Duin' komt een groot aantal van deze populaties verspreid voor, zowel in open duinterrein als in struwelen en bossen.

Het plangebied lijkt niet te voldoen aan de biotoopeisen van deze soort; aanvullend onderzoek naar deze soort wordt niet noodzakelijk geacht.

Groenknolorchis (Voornes Duin)

De Groenknolorchis komt voor in vochtige duinvalleien (kalkrijk). Voornes Duin bevat één van de grootste populaties van de Groenknolorchis van Nederland. In dit gebied komt deze soort voor in Vochtige duinvalleien (kalkrijk) grenzend aan het Oostvoornse Meer en in de omgeving van het Breede Water en Schapenwei in het westen van het Natura 2000-gebied.

Het plangebied voldoet niet aan de biotoopeisen van de Groenknolorchis; aanvullend onderzoek naar deze soort wordt niet noodzakelijk geacht.

Vissen (Haringvliet)

De watergangen in het plangebied staan niet in verbinding met 'Haringvliet' en zijn niet geschikt voor de kwalificerende vissoorten van dit Natura 2000-gebied. Het plangebied is niet van belang voor de kwalificerende vissoorten; aanvullend onderzoek naar dit taxon wordt niet noodzakelijk geacht.

Vogelrichtlijnsoorten

Belangrijke broedvogelgebieden in de omgeving van het plangebied zijn: Duinmeren (Goorde fuut), Breede Water (Aalscholver, Goorde fuut), Voornes (Kleine zilverreiger), Quackjeswater (Lepelaar), Scheelhoek (Kluut, Strandplevier, Zwartkopmeeuw, Grote stern, Visdief, Dwergstern), Slijkplaten (Kluut, Strandplevier, Visdief, Dwergstern), Ventjagersplaten (Kluut, Strandplevier, Dwergstern), Quackgors (Strandplevier), Hellegatsdam (Strandplevier) en overige nieuw ontstane rietruigtes op drooggevalen platen en verruigde gorzen (Blauwborst, Rietzanger). Bovendien is 'Haringvliet' van belang als foerageer- en/of slaappleats voor een groot aantal kwalificerende niet-broedvogels (Fuut, Aalscholver, Lepelaar, Kleine zwaan, Kolgans, Dwerggans, Grauwe gans, Brandgans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Pijlstaart, Slobeend, Kuifeend, Topper, Visarend, Slechtvalk, Meerkoet, Kluut, Goudplevier, Kievit, Grutto en Wulp). Het plangebied heeft geen waarde voor (vaste verblijfplaatsen van) kwalificerende (broed)vogelsoorten en functioneert niet als foerageer-, slaap- en/of verblijfplaats voor deze vogelsoorten; aanvullend onderzoek naar de kwalificerende vogelrichtlijnsoorten van 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' wordt niet noodzakelijk geacht.

6.9 Kwalificerende habitattypen

Geen van de kwalificerende habitattypen van 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' komen in het onderzoeksgebied voor. Tevens grenst het plangebied niet direct aan de betreffende habitattypen; aanvullend onderzoek naar de kwalificerende habitattypen wordt niet noodzakelijk geacht.

7 Toetsing Flora- en faunawet

7.1 Vleermuizen

Het terrein lijkt geen belangrijke functie voor vleermuizen te hebben. Tevens zijn er geen voor vleermuizen waardevolle bomen en bosschages in het plangebied aanwezig. De geplande ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op vleermuizen hebben.

7.2 Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten in het plangebied aangetroffen. De ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op grondgebonden zoogdieren hebben.

7.3 Vogels

Er zijn geen zwaarder beschermde (vaste verblijfplaatsen van) vogels in het plangebied aangetroffen en het gebied functioneert niet als broedgebied. De ontwikkelingen zullen geen nadelige effecten op broedvogels in het plangebied hebben.

Een maatregel die genomen moet worden om verstoring van (alle) vogelsoorten te voorkomen, is versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen (grofweg van half maart t/m half juli, soortspecifiek) uit te voeren.

7.4 Herpetofauna

Er zijn geen zwaarder beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied aangetroffen. De ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op herpetofauna hebben.

7.5 Vissen

Er zijn geen zwaarder beschermde vissen in het plangebied aangetroffen. De ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op vissen hebben.

7.6 Ongewervelden

Er zijn geen zwaarder beschermde soorten ongewervelden in het plangebied aangetroffen. De ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op ongewervelden hebben.

7.7 Flora

Er zijn geen beschermde soorten vaatplanten aangetroffen. De ontwikkelingen zullen geen (significant) nadelige effecten op flora hebben.

8 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

8.1 Waarde van het gebied voor kwalificerende soorten en habitats

De uitbreidingslocatie van camping De Quack heeft momenteel geen waarde voor kwalificerende soorten en habitattypen van de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' (zie bijlage 2) en 'Haringvliet' (zie bijlage 3). Het terrein biedt ook geen goede omstandigheden voor vestiging van kwalificerende soorten.

8.2 Storingsfactoren met betrekking tot geplande activiteiten

De uitbreidingslocatie van camping De Quack maakt geen deel uit van de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet'. Er is dus geen sprake van *oppervlakteverlies* of *versnippering* als gevolg van de geplande uitbreiding. Verkenkend bodemonderzoek van RSK-EMN Ridderkerk (2009) wijst uit dat er in het plangebied geen sprake is van *verontreiniging*. Het oppervlaktewater van de gehele Quackpolder wordt kunstmatig op agrarisch peil gehouden. Het gebied wordt gevoed door regenwater en een beetje kwelwater vanuit de duinen. In tijden van droogte wordt polderwater ingelaten. De watergangen in het plangebied staan niet in verbinding met het Haringvliet. Tijdens de aanlegfase van de nieuwe voorzieningen zal bemaling van de bouwput zich beperken tot het bemalen van oppervlaktewater. Er wordt aangenomen dat er als gevolg van de aanlegfase dus geen sprake is van *verdroging* van het Voornes Duin en/of het Haringvliet.

Uitbreiding van camping De Quack zal leiden tot een toename van landrecreatie in en rondom het naastliggende 'Voornes Duin' en ook de aanlegfase ('woningbouw') kan mogelijk een nadelig effect hebben op de instandhoudingsdoelen van zowel 'Voornes Duin' als 'Haringvliet' (externe werking). De storingsfactoren (zoals beschreven in de effectenindicator van het ministerie van LNV) die van toepassing zijn, gedurende de aanlegfase van de nieuwe voorzieningen en als gevolg van toename van landrecreatie, zijn:

Verstoring door geluid

Kenmerk: Verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent, zoals geluid van wegverkeer, danwel tijdelijk, zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Gevolg: Geluid is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor

zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

Verstoring door licht

Kenmerk: Verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw, etc.

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijk omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken of verdreven worden door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

Verstoring door trilling

Kenmerk: Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen, etc.

Gevolg: Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend.

Optische verstoring

Kenmerk: Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Gevolg: Optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen af van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort; in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

Verstoring door mechanische effecten

Kenmerk: Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen, etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Gevolg: Deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitattypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire ac-

tiviteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype.

8.3 Effecten op de kwalificerende soorten

Habitatsoorten

De Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) en Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*) zijn gevoelig voor verstoring door mechanische effecten en mogelijk ook voor verstoring door geluid, licht en trilling en optische verstoring. De Groenknolorchis (*Liparis loeselii*) is gevoelig voor mechanische verstoring. De kwalificerende vissoorten van 'Haringvliet' zijn zeer gevoelig voor verstoring door mechanische effecten.

Vogelrichtlijnsoorten

Een groot aantal vogelrichtlijnsoorten van 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' zijn gevoelig, of zeer gevoelig, voor verstoring door geluid, licht en optische verstoring en mogelijk ook voor verstoring door mechanische effecten. Daarnaast zijn de Dwerggans, Kleine zwaan en Lepelaar ook gevoelig voor verstoring door trilling.

Effecten op habitat- en (broed)vogelsoorten

De aanlegfase van nieuwe voorzieningen kan leiden tot verstoring van fauna-individuen door geluid, licht en trilling en optische verstoring. Deze mogelijke verstoring is echter van tijdelijke aard en zal na afronding van de bouwwerkzaamheden opgeheven zijn. De uitbreidingslocatie wordt door het bestaande deel van camping De Quack gescheiden van 'Voornes Duin'; het plangebied grenst dus niet direct aan dit Natura 2000-gebied. Ook 'Haringvliet' grenst niet direct aan het plangebied; het bestaande deel van de camping en een deel van 'Voornes Duin' liggen tussen het plangebied en dit Natura 2000-gebied in. De delen van 'Voornes Duin' en 'Haringvliet', die van belang zijn voor de kwalificerende habitat- en (broed)vogelsoorten, grenzen niet direct aan de camping en het uitbreidingsgebied. Indien er in het slechtste geval toch verstoring van (kwalificerende) soorten optreedt, zijn er voldoende alternatieve gebieden binnen Voornes Duin en Haringvliet, waar deze soorten tijdelijk naar uit kunnen wijken.

Er zal als gevolg van de aanlegfase geen significant nadelig effect voor de Noordse woelmuis, Nauwe korfslak, Groenknolorchis en de aangewezen (broed)vogel- en vissoorten optreden.

Als gevolg van een toename van landschapsrecreatie zal het Natura 2000-gebied 'Voornes Duin' vaker betreden worden, wat vervolgens kan leiden tot een toename van verstoring van fauna-individuen door geluid, licht en optische verstoring. De uitbreidingsplannen betreffen een uitbreiding (ca. 15% toename van bezoekers) van een bestaande camping. Camping De Quack is een rustige cam-

ping zonder grote lichtmasten en geluidsinstallaties. Tussen 23.00u en 7.00u dient er rust te zijn op het terrein en er vinden geen pop- of discoactiviteiten plaats. Bovendien liggen de voorzieningen van de camping (zoals de kantine en recreatieruimte) momenteel niet meer aan de rand van de camping nabij de Duinweg, maar nabij de ingang aan de oostzijde van de camping, waardoor de afstand ervan tot de duinzone is vergroot. Ook de nieuwe voorzieningen zullen in het oostelijke deel van de camping worden geconcentreerd. Dit zal de rust in het duingebied ten goede komen.

De camping veroorzaakt reeds een bepaalde mate van verstoring door betreding van het Natura 2000-gebied (zie hoofdstuk 3) en ligt niet direct aan de deelgebieden die voor de kwalificerende soorten het meest van belang zijn (zie §6.8). Alleen het pad aan de westkant van de camping geeft toegang tot het Haringvlietstrand. Het Noordzeestrand wordt benaderd via de Duinweg en het tunneltje onder de N57. Betreding van het gehele duingebied is niet toegestaan en is bovendien niet mogelijk.

Goudappel Coffeng heeft een document opgesteld inzake verkeersgeneratie en verandering in luchtkwaliteit en wegverkeerslawaaï als gevolg van de geplande uitbreiding van camping De Quack (zie ook hoofdstuk 3). Wat betreft verkeersgeneratie komt hieruit naar voren dat de inrichting van zowel de Parkweg als de N497 goed past bij de te verwachten verkeersintensiteiten in 2020 exclusief uitbreiding van de camping. De verkeersintensiteit inclusief uitbreiding van de camping heeft geen gevolgen voor de inrichting van de weg, aangezien de intensiteiten binnen de maxima voor een erftoegangsweg (Parkweg) en een gebiedsontsluitingsweg (N497) blijven. Wat betreft luchtkwaliteit blijkt dat de uitbreiding van de camping geen normoverschrijdingen van de maatgevende stoffen fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) veroorzaakt. Vanuit luchtkwaliteit zijn er dus geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkelingen. Wat betreft wegverkeerslawaaï wordt geconcludeerd dat de geluidsbelasting langs de Parkweg na uitbreiding van de camping (49 dB(A)) voldoet aan de voorkeursgrenswaarde van 50 dB(A). Langs de N497 neemt in de toekomstige situatie de geluidsbelasting toe met 2 dB(A) naar 53 dB(A). Enerzijds is hier sprake van meer verkeer dan op de Parkweg, anderzijds staan de woningen aanzienlijk verder van de weg.

Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er als gevolg van een toename van landschapsrecreatie geen significant nadelig effect voor de Noordse woelmuis, Nauwe korfslak, Groenknolorchis en de aangewezen (broed)vogelsoorten op zal treden.

De opgave van de habitatsoorten Noordse woelmuis en Nauwe korfslak (i.e. 'Uitbreiding van het leefgebied') hangt samen met de opgave van het habitatype 'Vochtige duinvalleien (kalkrijk)' en ook de Groenknolorchis kan op deze opgave meeliften. Het plangebied bezit geen kenmerken van 'Vochtige duinvalleien (kalkrijk)'. Gelet hierop treden als gevolg van de plannen geen significant nadelige ef-

fecten op voor de instandhoudingsdoelen van de Noordse woelmuis, Nauwe korfslak en Groenknolorchis verwacht.

De watergangen in het plangebied staan niet in verbinding met 'Haringvliet' en zijn niet geschikt voor de kwalificerende vissoorten van dit Natura 2000-gebied. Gelet hierop is met zekerheid te stellen dat als gevolg van de plannen geen significant nadelig effect op (de instandhoudingsdoelen van) de Bittervoorn, Elft, Fint, Rivierdonderpad, Rivierprik, Zalm en Zeeprik zal optreden.

8.4 *Effecten op de kwalificerende habitattypen*

De habitattypen 'Witte duinen', 'Grijze duinen', 'Duindoornstruwelen', 'Kruipwilgstruwelen', 'Duinbossen' en 'Vochtige duinvalleien' (Voornes Duin) en 'Schorren en zilte graslanden', 'Slikkige rivieroeveren', 'Ruigten en zomen' en 'Vochtige alluviale bossen' (Haringvliet) zijn gevoelig voor optische verstoring en verstoring door mechanische effecten als gevolg van een toename van landrecreatie. De aanlegfase van de nieuwe standplaatsen zal geen verstoring van de kwalificerende habitattypen veroorzaken.

Als gevolg van een toename van landschapsrecreatie zal het Natura 2000-gebied 'Voornes Duin' vaker betreden worden. De geplande werkzaamheden betreffen een uitbreiding (circa 15% toename van bezoekers) van een bestaande camping. Deze camping veroorzaakt reeds een bepaalde mate van verstoring door betreding van het Natura 2000-gebied (zie recreatiepatroon in hoofdstuk 3). Het pad aan de westkant van de camping is de toegang tot het Haringvlietstrand, die vanuit de camping gebruikt mag worden (in overleg met Natuurmonumenten). Het Noordzeestrand wordt benaderd via de Duinweg en het tunneltje onder de N57. Betreding van het gehele duingebied is niet toegestaan en is bovendien niet mogelijk. Er zal als gevolg van een toename van landschapsrecreatie dan ook geen significant nadelig effect voor (de instandhoudingsdoelen van) kwalificerende habitattypen optreden.

8.5 *Uitkomst van de oriëntatiefase*

Er is tijdens deze oriëntatiefase vastgesteld wat de kans is op het optreden van significant nadelige effecten. Dit is gedaan op basis van het veldonderzoek naar natuurwaarden (2005) en aanvullende veldbezoeken (2009 + 2010), waarbij de volgende vragen zijn gevolgd:

- Is de activiteit te beschouwen als (nieuw) project of handeling?
- Wat zijn de mogelijke effecten van de activiteit en wat zijn daarvan de gevolgen voor het gebied, gelet op de instandhoudingsdoelen?
- Kunnen de gevolgen verstorend zijn voor soorten of tot een verslechtering van de kwaliteit van het (natuurlijke) habitat leiden?
- Kunnen de gevolgen significant nadelig zijn?

Het antwoord op de vraag of er een kans bestaat op een significant negatief effect is:

'Er is wel een mogelijk verstorend effect vanwege externe werking en toename landschapsrecreatie, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor een verslechterings- en verstoringstoets (zie §9.2).'*

** Er is geen sprake van verslechtering van kwaliteit of oppervlakte van habitats (van soorten).*

9 Conclusie en aanbevelingen

9.1 Flora- en faunawet

In het plangebied zijn alleen algemeen beschermde soorten waargenomen, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen een algemene vrijstelling geldt. Zwaarder beschermde soorten worden in het plangebied niet verwacht. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is op dit moment niet nodig.

Wel dient rekening gehouden te worden met de broedtijd van vogels. Binnen deze periode (globaal van 15 maart - 15 juli, soortspecifiek), maar ook daarbuiten, mogen door werkzaamheden geen broedende vogels of hun nesten of jongen verstoord worden. Aanbevolen wordt geen activiteiten zoals rooien, kappen en grondverzet, in de broedtijd van vogels uit te voeren, tenzij deskundig onderzoek heeft uitgewezen dat van broedgevallen op het moment van uitvoering van bovengenoemde werkzaamheden geen sprake is.

Tenslotte geldt de in artikel 2 voorgeschreven zorgplicht: die houdt in dat alle mogelijke nadelige gevolgen voor (alle) planten en dieren zoveel mogelijk vermeden moeten worden (voor zover redelijk), bijvoorbeeld door een Egel die zich op een werkterrein bevindt te verplaatsen voordat gestart wordt met bepaalde werkzaamheden (hiervoor is eerst een inspectie te voet van het werkterrein nodig).

9.2 Natuurbeschermingswet 1998

Uit de oriëntatiefase kwam naar voren dat er mogelijk wel een verstorend negatief effect is, maar dat dit zeker geen significant negatief effect is en dat vergunningverlening dus niet aan de orde is (zie p32). Hieronder staat de vereiste verslechterings- en verstoringstoets.

9.2.1 Verstorings- en verslechteringstoets

1. *Nieuw project of handeling*

De uitbreidingsplannen van camping De Quack kunnen worden gezien als een nieuwe activiteit, aangezien deze nog niet in precies dezelfde vorm eerder zijn beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

2. *Mogelijke effecten en gevolgen*

De uitbreidingsplannen van camping De Quack nabij de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' hebben geen effect op of gevolgen voor de algemene doelen van deze speciale beschermingszones. Ook de instandhoudingsdoelen voor de kwalificerende soorten en habitattypen zullen door de uitbreidingsplannen niet beïnvloed worden. Deze doelen zijn samen te vatten tot het

behouden, uitbreiden, verbeteren en/of herstellen van de oppervlakte en/of kwaliteit van habitattypen en het behouden, uitbreiden, verbeteren en/of herstellen van het leefgebied en/of de omvang van de populatie.

De uitbreidingsplannen van camping De Quack nabij de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' hebben mogelijk negatieve effecten op de kwalificerende soorten en habitattypen. De milieumomstandigheden zullen niet gewijzigd of beïnvloed worden en het oppervlakte leefgebied zal niet verkleind worden, echter zal de betreding van 'Voornes Duin' toenemen. Deze toename kan leiden tot optische verstoring en verstoring door geluid, licht en mechanische effecten van kwalificerende soorten en habitattypen. De aanlegfase van nieuwe standplaatsen kan in 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' leiden tot tijdelijke verstoring van fauna-individuen door geluid, licht en trilling en optische verstoring en tot verstoring van flora en fauna door mechanische effecten.

3. Verstoring voor soorten of verslechtering van de kwaliteit

De planuitvoering op het terrein van camping De Quack zal niet tot een blijvende verstoring van de kwalificerende soorten (of andere soorten) of een verslechtering van de kwaliteit van de kwalificerende habitattypen (of andere vegetaties en habitats) leiden.

4. Mogelijkheid op significant nadelige gevolgen

De aanlegfase zal mogelijk leiden tot een tijdelijke verstoring van kwalificerende soorten en habitattypen; een significant nadelig effect is echter niet aan de orde.

9.2.2 Samenvattende conclusie

Op grond van objectieve gegevens zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden 'Voornes Duin' en 'Haringvliet' en enig ander beschermd natuurgebied ten gevolge van de voorgenomen uitbreidingsplannen uitgesloten. Een vergunning krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 is niet vereist.

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

Zoogdieren

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Mol	<i>Talpa europaea</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Reptielen en amfibieën

Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>

Mieren

Behaarde rode bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale rode bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

<u>Slakken</u>	
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Dotterbloem*	<i>Caltha palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>
* Uitgezonderd de ondersoort Spindotterbloem (<i>Caltha palustris araneosa</i>), deze staat in tabel 2 van de Flora- en faunawet.	

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Bermpje	<i>Barbatula barbatula</i>
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Witvingrondel	<i>Romanogobio belingi</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aangebrande orchis	<i>Orchis ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjegentiaan	<i>Gentianella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Orchis morio</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Listera cordata</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Aceras anthropophorum</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Ceterach officinarum</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Orchis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>
Wilde herfststijlloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
<u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
<u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*
- *Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)*

En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:

- *Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepepage	<i>Satyrium w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
---------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechstein's vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>
Euraziatische lynx	<i>Lynx lynx</i>
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Nathusius' dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Dagvlinders

Donker pimperlblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimperlblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephooibeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>

Vogels

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grofweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door LNV wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>

Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Bijlage 2: Natura 2000 gebied #100 – Voornes Duin

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Duinen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL9803077 + NL2002017
Beschermde natuurmonument: -	
Wetland (Wetlands-Conventie):	Voornes Duin
Beheerder:	Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Gemeente Westvoorne, Rijkswaterstaat, particulieren
Provincie:	Zuid Holland
Gemeente:	Hellevoetsluis, Westvoorne
Oppervlakte:	1.404 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Voornes Duin bestaat uit jonge duin- en strandafzettingen met een hoog kalkgehalte. Het duingebied met duinvalleien is grotendeels in de 19e en begin 20e eeuw ontstaan door afsnoering van strandvlakte als gevolg van het ontstaan van nieuwe zee-repen. Het zuidoostelijke deel van het gebied stamt uit de late Middeleeuwen. Het duingebied van Voorne heeft een grote variatie in landschapstypen en heeft daardoor een grote soortenrijkdom, zowel wat betreft flora als fauna. Het bestaat uit een afwisselend duingebied met twee grote duinmeren (Breede water en Quackjeswater) en meerdere kleine poelen, moerassen, grote oppervlaktet bos en struweel, duingraslanden en natte duinvalleien. Aan de binnenduintrand ligt een aantal landgoedbossen met stinzefflora.

Aanwijzingscriteria

Voornes Duin is met name aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn op basis van de volgende biotooptypen en soorten:

Code	Habitatype
H2120	Witte duinen
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
H2130C	Grijze duinen (heischraal)
H2160	Duindoornstruwelen
H2170	Kruipwilgstruwelen
H2180A	Duinbossen (droog)
H2180B	Duinbossen (vochtig)
H2180C	Duinbossen (binnenduintrand)
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)

Code	Habitatsoort
H1014	Nauwe korfslak
H1340	Noordse woelmuis
H1903	Groenknolorchis

Code	Broedvogelsoort
A008	Geoorde fuut
A017	Aalscholver
A026	Kleine zilverreiger
A034	Lepelaar

Kernopgaven

W	Wateropgave
SG	Sense of urgency: beheeropgave
SB	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
2.02	Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van Tapuit A277, Velduil A222 en Blauwe kiekendief A082, door tegen- gaan vergrassing en verstruweling.
2.04	Uitbreiding oppervlakte (ook in zeereep)6 en verbetering kwaliteit (struc- tuurvariatie en soortenrijkdom) van duinbossen (droog) H2180A.
2.05	Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (kalk- rijk) H2190B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van Roer- domp A021, Lepelaar A034, Blauwe kiekendief A082, Velduil A222, Noordse woelmuis *H1340, Nauwe korfslak H1014 en Groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan).

Instandhoudingsdoelstellingen

Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bij- lage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de sa- menhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Habitatrichtlijn: Habitattypen

H2120	Witte duinen
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Doordat het habitatype ten dele voorkomt op opgespoten rivierzand (wat moeilijk verstuipt) en doordat het gebied steeds meer in de luwte komt te liggen door de uitbreiding van de Maasvlakte, is het onzeker of er goede kansen voor verbetering van het habitatype Witte duinen bestaan. Ontwikkelingen in het gebied zullen naar verwachting leiden tot uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van Witte duinen. Als die mogelijkheden zich wel voordoen, mogen die ten koste gaan van H2160 Duindoornstruwelen. De aanwezigheid van dit habitatype is ook van groot belang voor het instuiven van kalkrijk zand in aangrenzende overige habitattypen.
H2130	*Grijze duinen
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit Grijze duinen, kalkrijk (subtype A) en Grijze duinen, heischraal (subtype C).
Toelichting	Oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsherstel van het habitatype Grijze duinen is gewenst gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en de grote verantwoordelijkheid van Nederland voor dit habitatype in Europa. Het beste kan dit gebeuren vanuit gedegrademduingrasland of ten koste van struweel. Behoud van de goede voorbeelden is om dezelfde reden van groot belang. Onder Grijze duinen, heischraal (subtype C) vallen ook de graslanden op vroongronden die verwant zijn aan de in het binnenland voorkomende Blauwgraslanden (H6410).
H2160	Duindoornstruwelen
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2120 Witte duinen, H2130 Grijze duinen of habitatype H2190 Vochtige duinvaleien is toegestaan.
Toelichting	Het habitatype Duindoornstruwelen is over voldoende oppervlakte aanwezig en landelijk niet bedreigd. Uitbreiding van het habitatype kan een bedreiging vormen voor onder meer habitatype H2130 Grijze duinen. Het type komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor op locaties die niet conflicteren met

de doelstellingen voor type H2130 Grijze duinen of H2190 Vochtige duinvalleien; op dergelijke locaties is behoud van belang. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge die als matig ontwikkeld beoordeeld worden.

H2170

Kruipwilgstruwelen

Doel

Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2190 Vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting

Het habitatype Kruipwilgstruwelen is momenteel alleen in matige kwaliteit aanwezig over een geringe oppervlakte.

H2180

Duinbossen

Doel

Behoud oppervlakte en kwaliteit Duinbossen, vochtig (subtype B) en Duinbossen, binnenduinrand (subtype C) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit Duinbossen, droog (subtype A). Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2130 Grijze duinen of H2190 Vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting

Het gebied herbergt een breed scala aan duinbossen over een groot oppervlakte. Het gebied is in de afgelopen decennia zodanig dichtgegroeid met bos en struweel, dat er een opgave is om het aandeel open begroeiing in het gebied te vergroten; dit mag ten koste gaan van oppervlakte van het habitatype Duinbossen. Voor het habitatype Duinbossen, droog (subtype A) bestaat aan de rand van het gebied goede mogelijkheden voor verbetering kwaliteit. Op termijn kan het gebied daarom een zeer grote bijdrage leveren aan het landelijke doel voor Duinbossen, droog (subtype A). Habitatype Duinbossen, vochtig (subtype B) komt met een dusdanig grote oppervlakte voor dat het gebied een zeer grote bijdrage levert aan het landelijke doel voor dit subtype. Bijzondere aandacht verdient het behoud van het Elzenbroekbos langs het Quackjeswater, een uiterst zeldzaam bostype in de Nederlandse kustduinen (onderdeel van Duinbossen, vochtig (subtype B)).

H2190

Vochtige duinvalleien

Doel

Behoud oppervlakte en kwaliteit Vochtige duinvalleien, open water (subtype A), en Vochtige duinvalleien, hoge moerasplanten (subtype D) en uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit Vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B).

Toelichting	Het gebied herbergt de beste voorbeelden van Vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B) in Zuidwest-Nederland. Vanwege de grote oppervlakte en de bijzondere kwaliteit levert het gebied van oudsher een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor dit subtype. Er heeft de afgelopen jaren echter wel een duidelijke afname plaatsgevonden van oppervlak en kwaliteit. Daarom is het belangrijk dat verbetering van kwaliteit plaatsvindt vanuit veruigde delen van het habitatype. Uitbreiding oppervlakte van dit subtype mag, indien nodig, ten koste gaan van Duinbossen (H2180). De grotere plassen en duinmeren behoren tot Vochtige duinvalleien, open water (subtype A). Deze zijn ten dele – als gevolg van vogelkolonies – geëutrofeerd, maar gezien de opgave voor watervogels wordt geen kwaliteitsverbetering nagestreefd. Kleinere duinplassen met Vochtige duinvalleien, open water (subtype A) zijn op veel plaatsen goed ontwikkeld. Langs dit water komt ook het subtype Vochtige duinvalleien, hoge moerasplanten (subtype D) voor, onder meer langs het Quackjeswater.
-------------	--

Habitatrichtlijn: Soorten

H1014	Nauwe korfslak
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	Het betreft een gebied met een groot aantal populaties van de Nauwe korfslak, die verspreid in het gebied voorkomen.
H1340	*Noordse woelmuis
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Deze endemische ondersoort verkeert in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In duinvalleien komt de Noordse woelmuis meestal in wat ruigere vegetaties voor. In dit gebied komt de soort nog voor in de duinvalleien tussen paal 6 en paal 7. Niet zo lang geleden kwam hij ook nog voor op het Groene Strand van het Oostvoornse Meer en in de oeverlanden van het Quakjeswater. Uitbreiding van het leefgebied hangt samen met de opgave van het habitatype Vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B).
H1903	Groenknolorchis
Doel	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit biotoop voor uitbreiding populatie.

Toelichting	Het betreft hier één van de grootste populaties van de Groenkno-lorchis in ons land. Deze soort verkeert landelijk in een zeer on-gunstige staat van instandhouding. Voor uitbreiding van het op-pervlakte kan de soort meeliften met de uitbreidingsopgave van de Vochtige duinvaleien, kalkrijk (subtype B).
-------------	--

Vogelrichtlijn: Broedvogels

A008	Geoorde fuut
-------------	---------------------

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 5 paren.
------	---

Toelichting	De duinmeren in het Voornes Duin vormen één van de twee be-langrijke broedplaatsen in de duinen (naast Meijndel en Berk-heide) voor de Geoorde fuut. Al sedert de 70-er jaren komen jaarlijks enkele paren tot broeden in de duinmeren. Het hoogste aantal (9 paren) werd geteld in 1994. Het gemiddeld aantal paren bedroeg in de periode 1999-2003 ruim 5. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het ge-bied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie en het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats.
-------------	---

A017	Aalscholver
-------------	--------------------

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 1.100 paren.
------	---

Toelichting	De kolonie Aalscholvers in het Breede Water vestigde zich in 1984. Het aantal paren nam snel toe tot een maximum in 1998 (1.510 paren). Sedertdien beweegt het aantal paren zich tussen de 1.000 en 1.300; gemiddeld over de periode 1999-2003 circa 1.150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
-------------	--

A026	Kleine zilverreiger
-------------	----------------------------

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 15 paren.
------	--

Toelichting	De kolonie Kleine zilverreiger in Voornes vormt de grootste broedpopulatie van deze soort Nederland. Sinds 1999 laat de populatie een gestage groei zien, met gemiddeld 14 broedparen over de periode 1999-2003. Ook na 2004 zet deze positieve trend zich door naar 55 broedparen in 2006. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
-------------	---

A034**Lepelaar**

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 110 paren.

Toelichting

De kolonie Lepelaars in het Quackjeswater vestigde zich in het rietmoeras in 1989. De aantallen namen snel toe tot een maximum van 230 paren in 1998. In recente jaren bedraagt het aantal circa 100; gemiddeld over de jaren 1999-2003 110 paren (minimaal 82 paren in 2001 en maximaal 137 paren in 2002). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Bijlage 3: Natura 2000 gebied #109 – Haringvliet

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Noordzee, Waddenzee en Delta
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL1000015 + NL9802018
Beschermde natuurmonument:	21 natuurmonumenten (BN/SN)
Wetland (Wetlands-Conventie):	Haringvliet
Beheerder:	Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en particulieren
Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Bernisse, Cromstrijen, Dirksland, Goedereede, Hellevoetsluis, Korendijk, Middelharnis, Oostflakkee
Oppervlakte:	11.633 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Haringvliet is een afgesloten zeearm die via een open verbinding met het Hollands Diep deel uitmaakt van de delta van Rijn en Maas. Na de voltooiing van de Haringvlietsluizen in 1970 viel het getij in het voormalige brakke getijdengebied grotendeels weg. Het water werd zoet tot aan de sluizen en het getij werd beperkt. Het Haringvliet vormt nu een groot zoetwaterbekken, dat alleen via Spui, Oude Maas en Nieuwe Waterweg nog in verbinding staat met de Noordzee. Het peil wordt beïnvloed door de Haringvlietsluizen en de bovenstroomse stuwen. Aan de oevers van Voorne-Putten, de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee bestaat het landschap uit grasgorzen, riet- en biezenvelden, begroeide en onbegroeide zand- en slikplaten grenzend aan het open water. Een aantal voormalige platen zijn door vooroeververdediging en aanvulling met grond uitgegroeid tot uitgestrekte gebieden (Ventjagersplaten en Slijkplaat). In het Haringvliet ligt het eiland Tiengemeten. Een deel van de rietlanden en zilte gorzen is door begrazing omgevormd in grasland van brakke bodem (zilverschoonverbond), terwijl onbegraasde delen zich ontwikkeld hebben tot riet, brakke ruigte en struweel.

Aanwijzingscriteria

Haringvliet is met name aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn op basis van de volgende biotooptypen en soorten:

Code	Habitatype
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
H3270	Slikkige rivieroever
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
H91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)

H91E0B Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)

Code	Habitatsoort
H1095	Zeeprik
H1099	Rivierprik
H1102	Elft
H1103	Fint
H1106	Zalm
H1134	Bittervoorn
H1163	Rivierdonderpad
H1340	Noordse woelmuis

Code	Broedvogelsoort
A081	Bruine kiekendief
A132	Kluut
A137	Bontbekplevier
A138	Strandplevier
A176	Zwartkopmeeuw
A191	Grote stern
A193	Visdief
A195	Dwergstern
A272	Blauwborst
A295	Rietzanger

Code	Niet-broedvogelsoort
A005	Fuut
A017	Aalscholver
A034	Lepelaar
A037	Kleine zwaan
A041	Kolgans
A042	Dwerggans
A043	Grauwe gans
A045	Brandgans
A048	Bergeend
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A061	Kuifeend
A062	Toppereend

A094	Visarend
A103	Slechtvalk
A125	Meerkoet
A132	Kluut
A140	Goudplevier
A142	Kievit
A156	Grutto
A160	Wulp

Kernopgaven

Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Noordzee, Waddenzee en Delta)

Behoud of herstel ruimtelijke samenhang diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden en bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen. Behoud openheid, rust en donkerte. Voor vogels betekent dit voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende rustige hoogwatervluchtplaatsen op korte afstand van foera-geergebieden in het intergetijdengebied.

1.06 Herstel zout-invloed Haringvliet

Herstel zout invloed in Haringvliet, vooral voor trekvisen, zoals Zeeprik H1095, Elft H1102 en Zalm H1106, en mede voor brakke variant van Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H6430B en Schorren en zilte graslanden (buitendijks) H1330A.

1.13 Voortplantingshabitat

Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder Embryonale duinen H2110) voor Bontbekplevier A137, Strandplevier A138, Kluut A132, Grote stern A191 en Dwergstern A195, Visdief A193 en Grijze zeehond H1364.

1.14 Leefgebied Noordse woelmuis

Behoud van geïsoleerde eilanden als leefgebied voor Noordse woelmuis H1340 (onbereikbaar voor concurrenten).

1.17 Broedgelegenheid en foerageergebied

Behoud habitat broedvogels als Grote stern A191 en Dwergstern A195, Visdief A193, Lepelaar A034, foerageergebied voor ganzen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

2. Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
3. Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
4. Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
5. Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

Habitatrichtlijn: Habitattypen (bijlage I)

H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
Doel	Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit schorren en zilte graslanden, <i>buitendijks</i> (subtype A).
Toelichting	Het habitatype schorren en zilte graslanden, <i>buitendijks</i> (subtype A) komt hier in beperkt oppervlakte voor in laagtes tussen brakke zilverschoongraslanden.
H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodion rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p.
Doel	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype slikkige rivieroevers komt hier onder meer voor in de vorm van de associatie van blauwe waterereprijs en waterpeper (<i>Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae</i>). Na de afsluiting van het Haringvliet is de oppervlakte sterk afgenomen. Het habitatype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.
H6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van ruigten en zomen, <i>harig wilgenroosje</i> (subtype B).
Toelichting	Het gebied levert de grootste bijdrage voor de brakke variant met heemst binnen het habitatype ruigten en zomen, <i>harig wilgenroosje</i> (subtype B). Dit is een variant die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.

H91E0	*Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A), en vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen (subtype B).
Toelichting	Het habitatype komt momenteel over geringe oppervlakte voor, maar kan verder ontwikkeld worden op onder andere Tiengemeten. Het subtype A (zachthoutooibossen) verkeert alleen in het zoetwatergetijdengebied in een matig ongunstige staat van instandhouding, zodat de landelijke opgave juist hier voor een belangrijk deel gerealiseerd kan worden. Op iets hogere delen kan ook het subtype B (essen-iepenbossen) in het gebied ontwikkeld worden.

Habitatrichtlijn: Soorten (bijlage II)

H1095	Zeeprrik
Doel	Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de zeeprrik. De gewenste verbetering kwaliteit heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'. Door deze verbinding te verbeteren wordt ook het leefmilieu van het Haringvliet zelf verbeterd.
H1099	Rivierprrik
Doel	Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de rivierprrik. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'. Door deze verbinding te verbeteren wordt ook het leefmilieu van het Haringvliet zelf verbeterd.
H1102	Elft
Doel	Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Het Haringvliet is als doortrek- en opgroeigebied van groot (potentieel) belang voor de elft. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwij-

zingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op onder andere verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Haringvliet is als doortrek- en opgroeigebied van groot belang voor de fint. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten van de voormalige grootste paaipopulatie. Die lag in het zoetwatergetijdengebied, waaronder de Biesbosch. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op onder andere verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de zalm. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het Haringvliet ligt niet binnen één van de kerngebieden voor de soort bittervoorn in Nederland, de relatieve bijdrage is gering, op termijn is derhalve een achteruitgang van de populatie en leefgebied acceptabel ten gunste van meer bedreigde habitattypen en soorten, zoals trekvissen.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het Rivierengebied is relatief belangrijk voor de rivierdonderpad omdat de populatie in de grote rivieren minder kwetsbaar is dan in de beken.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting	Het betreft hier een grote populatie van de noordse woelmuis, zowel voorkomend langs de oevers als op de eilanden, die een belangrijke rol in het gehele Deltagebied vervult. Het Haringvliet is mede van belang door de isolatie van populaties op de eilanden, zoals Tiengemeten, en langs de randen van het Haringvliet.
-------------	---

Vogelrichtlijn: Broedvogels

A081	Bruine kiekendief
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
Toelichting	De bruine kiekendief is van oudsher een vrij zeldzame broedvogel. Vanaf de 70-er jaren heeft er een sterke toename plaatsgevonden, tot circa 30 paren begin 90-er jaren. Daarna bleef het aantal stabiel op een iets lager niveau (1999-2003 18-23 paren). Gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A132	Kluut
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 paren.
Toelichting	Alle zeearmen in de Delta zijn van groot belang als broedgebied voor de kluut. Belangrijke deelgebieden zijn de Scheelhoek en de Slijkplaten (nieuw opgespoten eilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling) en de Ventjagersplaten. Mede door de natuurontwikkeling is de populatie duidelijk toegenomen (1993-97 gemiddeld 176 paren, 1999-2003 gemiddeld 407 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A137	Bontbekplevier
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 100 paren.
Toelichting	Sedert de afsluiting is de bontbekplevier een broedvogel in kleine aantallen. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 6-11 paren bontbekplevieren vastgesteld. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefge-

bied zullen wel worden onderzocht. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio noordelijke Delta-gebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A138

Strandplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 paren.

Toelichting

De strandplevier is van oudsher broedvogel in 10-tallen paren met als belangrijkste broedplaats de Scheelhoek en het Quackgors bij Hellevoetsluis. Door de Deltawerken ontstonden tijdelijke broedplaatsen door het opspuiten van zand bij de Hellegatsdam en het droogvallen van de Ventjagersplaat. Opspuiten van zand ten behoeve van natuurontwikkeling bij de Scheelhoek en de Slijkplaat leidde weer tot een snelle toename van het aantal broedparen (in 2000 31 paren). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd (gebaseerd op 5 jaarsgemiddelden) vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A176

Zwartkopmeeuw

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van tenminste 400 paren.

Toelichting

Het eerste zekere broedgeval van de zwartkopmeeuw werd vastgesteld op de Scheelhoek in 1959. Pas in de 80-er jaren werd het een regelmatige broedvogel in snel toenemende aantallen met een (voorlopig) maximum in 2001 met 389 paren. De belangrijkste broedplaatsen zijn de natuurontwikkelingseilandjes langs de Scheelhoek. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A191

Grote stern

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 4.000 paren.

Toelichting De Grote stern broedt verspreid over het Deltagebied in een beperkt aantal kolonies die geregeld van plaats wisselen. Het is daarom van groot belang op meerdere locaties waar de soort recentelijk heeft gebroed aandacht te besteden aan behoud van het leefgebied. Recente broedplaatsen zijn de natuurontwikkelingseilandjes langs de Scheelhoek. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A193 Visdief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van tenminste 6.500 paren.

Toelichting Net als elders in Nederland viel de populatie van de visdief halverwege de 20e eeuw sterk terug. De belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 6.000-7.000 paren in 1946. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer ruim 2.000 paren; maximaal werden 2.774 paren geteld in 1998. De belangrijkste deelgebieden zijn opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek en op de Slijkplaat. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A195 Dwergstern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 300 paren.

Toelichting De populatieontwikkeling van de dwergstern is identiek aan die van de visdief. Halverwege de 20e eeuw was sprake van een sterke achteruitgang. Belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 200 paren in de 1944-53. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer circa 100 paren; maximaal werden 141 paren geteld in 1998. Belangrijkste deelgebieden zijn de t.b.v. natuurontwikkeling opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek, op de Slijkplaat en bij de Ventjagersplaten. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet di-

rect vereist, daar zich in recente jaren een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A272

Blauwborst

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 300 paren.

Toelichting

Van oorsprong was de blauwborst vermoedelijk slechts een onregelmatige broedvogel langs het Haringvliet (o.a. Scheelhoek 50-er jaren). Pas in de 80-er jaren vond op uitgebreide schaal kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevalle platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 300 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 410 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A295

Rietzanger

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 420 paren.

Toelichting

Van oorsprong was de rietzanger een schaarse broedvogel langs het Haringvliet. Pas in de 80-er jaren vond kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevalle platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 200 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 420 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Vogelrichtlijn: Niet-broedvogels

A005

Fuut

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de fuut o.a. een functie als foerageergebied. Sinds de jaren tachtig is de populatie toegenomen, maar recent zijn aantallen enigszins fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de lan-

delijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017	Aalscholver
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 240 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. In de jaren zeventig was het Haringvliet een belangrijk foerageergebied, maar terwijl de landelijke populatie groeide, namen de aantallen in de Haringvliet af, met name sinds het midden van de jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
A034	Lepelaar
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Vanaf eind jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Tegenwoordig levert het Haringvliet na de Waddenzee de grootste bijdrage, met gemiddeld ongeveer 20% van de Nederlandse vogels. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
A037	Kleine zwaan
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.
Toelichting	Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De aantallen in de nabije omgeving tijdens dagtellingen binnendijs zijn in de jaren tachtig sterk toegenomen, maar na het midden van de jaren negentig weer even sterk afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding liggen niet in dit gebied.
A041	Kolgans
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats voor vogels uit Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten en Hoekse Waard. Slaapplaats van regionale betekenis. De draagkracht-schatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is waarschijnlijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De populatie is toegenomen volgens het landelijke beeld, maar met relatief grote fluctuaties in relatie tot beperkte aantallen. Om te foerageren is de kolgans minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger- en Korendijkse Slikken) dan de brandgans. Deze gorzen worden ook als rustgebied gebruikt als in het najaar wordt gefoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A042 Dwerggans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen dwergganzen zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaats is van regionale betekenis. Na het Lauwersmeer levert het Haringvliet (Korendijkse Slikken) de grootste bijdrage. Gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaatsfunctie betreft ook vogels uit Voorne-Putten, Hoekse Waard en Goeree-Overflakkee (regionale bete-

kenis). Het Haringvliet levert na de Westerschelde & Saeftinghe en de Waddenzee de grootste bijdrage. Om te foerageren is de grauwe gans minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger- en Korendijkse Slikken) dan de brandgans, die ook als rustgebied gebruikt worden als in het najaar wordt gevoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). De populatie is sterk toegenomen na 1990, enigszins vertraagd ten opzichte van de landelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A045

Brandgans

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 14.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen brandganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaappleatsfunctie (regionale betekenis) betreft grotendeels vogels die in de directe omgeving (Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten en Hoekse Waard) foerageren. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage, met gemiddeld ongeveer 10% van de Nederlandse vogels. Vooral de functie van de grasgorzen zoals de Beninger- en Korendijkse Slikken is aanzienlijk. De populatie is toegenomen volgens het landelijke populatieverloop. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A048

Bergeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 820 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen bergeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert één van de grootste bijdragen in Nederland. Sinds begin jaren negentig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A050

Smient

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.900 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaapplaats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Slaapplaats van regionale betekenis. De soort komt vooral voor op grasgorzen als de Beninger- en Korendijkse Slikken, en overdag ook pleisterend in de Scheelhoek, van waaruit 's nachts gefoerageerd wordt in de Grevelingen (Slikken van Flakkee). Tot eind jaren negentig was er sprake van een doorgaande populatietoename, daarna heeft enige terugval plaatsgevonden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 860 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kraakeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert na de Biesbosch en het Lauwersmeer de grootste bijdrage, met gemiddeld bijna 10% van de Nederlandse vogels. De soort komt voor verspreid over het gebied, o.a. foeragerend op draadalgen die op verdedigingswerken en strekdammen groeien. De populatie is toegenomen volgens de landelijke populatietrend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 770 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wintertalingen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het grootste deel van de jaren tachtig en negentig was de populatie min of meer stabiel, recent is deze enigszins toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A053 Wilde eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wilde eenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert als wetland na de Waddenzee en de Westerschelde de grootste bijdrage. Hoogste aantallen komen voor in de wintermaanden. De populatie is min of meer stabiel, net als de landelijke populatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen pijlstaarten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Populatieaantallen fluctueren enigszins, er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. Rond 1990 was er sprake van verhoogde aantallen, afgezien daarvan is de populatiegrootte stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. De populatie is toegenomen tot begin jaren negentig, daarna enigszins fluctuerend. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op grond van verwachte afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen en eventueel oligotrofiëring. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Mogelijk dat de aantallen achteruitgaan ten gevolge van de veranderingen in het mosselbestand voortkomend uit de 'Kier'.

A062	Topper
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen toppers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert weliswaar na het IJsselmeer en de Waddenzee de grootste bijdrage, maar is daaraan veruit ondergeschikt. Aantallen fluctueren, maar recent liggen deze gemiddeld hoger dan in de periode 1985-95. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.
A094	Visarend
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensmaximum).
Toelichting	Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de visarend o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert na de Biesbosch en het Ketelmeer & Vossemeer de grootste bijdrage. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1995, aantallen zijn daarna weer afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
A103	Slechtvalk
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensmaximum).
Toelichting	Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de slechtvalk o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland. Populatieaantallen zijn sinds begin jaren tachtig sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
A125	Meerkoet
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.300 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen meerkoeten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont grootschalige fluctuaties, met optima rond 1980 en be-

gin jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A132	Kluut
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen kluten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Populatieaantallen fluctueren enigszins, er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
A140	Goudplevier
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de goudplevier o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert één van de grootste bijdragen binnen het Natura 2000 netwerk. De goudplevier maakt vooral gebruik van de grasgorzen, met hoogste aantallen tijdens de (najaars)trek. Aantallen zijn sterk fluctuerend, er is geen duidelijke trend. De landelijk ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura2000- netwerk. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.
A142	Kievit
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.700 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen kieviten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de kievit o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleaatsfunctie. Het Haringvliet levert als wetland één van de grootste bijdragen. De kievit maakt gedurende het winterhalfjaar vooral gebruik van de grasgorzen. Populatieaantallen zijn in de jaren tachtig toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156**Grutto**

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 290 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen grutto's zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Het Haringvliet levert als wetland één van de grootste bijdragen. Aantallen zijn toegenomen, vooral in de jaren tachtig, weliswaar met grote fluctuaties. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura2000-netwerk en condities in de broedgebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A160**Wulp**

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen wulpen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1985, met recent gemiddeld lagere aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

Beschermde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Haringvliet omvat zeventien beschermde natuurmonumenten, namelijk Quackgors, Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors, Beninger Slikken, Leenheren Buitengorzen, 's Lands bekade Gorzen, Korendijksche slikken, Kleiput in de Tiendgorzen, Westerse Laagjes, Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes, Oosterse laagjes, Rietgorzen van de Oostersche laagjes, Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug, Grasgorzen tussen Den Bommel en Hellegatsdam, Grasgorzen van de Griendweipolder, Blanke Slikken, Grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, en Westplaat buitengronden en Meneersche Plaat. Verder omvat het Natura2000-gebied zeven (voormalige) staatsnatuurmonumenten, genaamd Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors, Beninger Slikken, Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam, Blanke Slikken, Rietgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, Slijkplaat, en Scheelhoek (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet

1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B en C).

